

GIBIT 2020

Inleiding

VNG Realisatie

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag

www.gibit.nl

November 2020

Inhoud

1.	Totstandkoming update GIBIT	4
1.1.	Achtergrond en terugblik	4
2.	Inhoudelijke toelichting - Algemeen	5
2.1.	Reikwijdte van GIBIT	5
2.2.	GIBIT en aanbestedingswet/regelgeving en EU richtlijnen	5
2.3.	GIBIT als te volgen standaard	6
2.4.	Juridisch inkoopkader met abstract karakter	6
2.5.	Opbouw GIBIT via Life Cycle van ICT producten	6
2.6.	GIBIT binnen modulaire voorwaarden- en overeenkomstenstructuur	7

1. Totstandkoming update GIBIT 2020

1.1. Achtergrond en terugblik

In 2016 is de eerste versie van de GIBIT gepubliceerd. Deze eerste versie was het resultaat van een zorgvuldig proces waarbij vele partijen betrokken waren (zie de toelichting bij de vorige versie).

De GIBIT voorzag duidelijk in een grote behoefte, en werd snel opgepikt door gemeenten. Ondertussen geldt dat de overgrote meerderheid van gemeenten de GIBIT gebruikt voor de inkoop van ICT, soms met eigen aanvullingen daarop.

Het gebruik van de GIBIT heeft in de praktijk geleid tot vragen en wensen, zowel vanuit gemeenten als vanuit leveranciers. De meeste vragen en wensen van gemeenten zijn geïnterpreteerd via de GIBIT helpdesk. Een aantal leveranciers is daarnaast gevraagd om artikelsgewijs hun op- en aanmerkingen in te dienen. Dit heeft geleid tot meer dan 100 wijzigingsvoorstellen (overigens wel met diverse dubbelures).

Al deze vragen, wensen en voorstellen zijn besproken in de werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van gemeenten, VNG Realisatie en Dirkzwager legal & tax. Een aantal voorstellen is (soms in iets gewijzigde vorm) gehonoreerd en heeft zodoende geleid tot aanpassing van de GIBIT. Ook zijn op eigen initiatief van de werkgroep enkele wijzigingen doorgevoerd, bijvoorbeeld omwille van de leesbaarheid.

De werkgroep heeft daarnaast signaleerd dat er rondom de GIBIT de nodige misverstanden bestaan, zowel aan de zijde van gemeenten als leveranciers. Deze misverstanden proberen we weg te nemen in deze bijgewerkte toelichting.

2. Inhoudelijke toelichting - Algemeen

2.1. Reikwijdte van GIBIT

De GIBIT betreft Gemeentelijke Inkoopvoorwaarden bij IT. De reikwijdte omvat primair alle producten en/of diensten die gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden op het gebied van ICT verwerven. Dit betreft onder meer, doch niet uitsluitend:

- Producten: (onderdelen van) standaard en maatwerk software, systeemsoftware, databases, hardware en/of (complete) IT-systemen, een en ander met bijbehorende materialen, koppelingen, toegang tot opgeslagen gegevens, hulpmiddelen, vervangingsonderdelen en documentatie, het verstrekken van softwarelicenties en/of intellectuele eigendomsrechten;
- Diensten van projectmatige aard: het leveren, converteren, installeren, inrichten, koppelen, implementeren, onderhouden, ontvlechten, repareren en vervaardigen van en adviseren over ICT zaken en/of diensten, inclusief het verzorgen van opleidingen/trainingen;
- Diensten van structurele aard: het onderhouden, op afstand aanbieden en/of 'hosten' van software(applicaties), clouddiensten, netwerken en websites, het (laten) registreren van domeinnamen, het ontwerpen en ontsluiten van websites en webtoepassingen, het bijhouden en ontsluiten van content en support en incidentmanagement.

In de GIBIT wordt de wederpartij van de leverancier aangeduid als "opdrachtgever". Hiervoor is gekozen omdat de GIBIT behalve door gemeenten zelf, ook gebruikt kan worden door gemeentelijke samenwerkingsverbanden of andere (al dan niet aan de gemeente gelieerde) instanties. In deze toelichting wordt daarom ook steeds over "opdrachtgever" gesproken.

Naast het primaire toepassingsgebied zijn delen uit de GIBIT ook goed toepasbaar voor allerlei andere gemeentelijke inkooptrajecten. Er zit immers in steeds meer zaken een ICT-component die data registreert, verwerkt en/of communiceert. Een voorbeeld is het Internet of Things waarbij in afvalcontainers, bruggen, lantaarnpalen, vervoersmiddelen, verkeerssystemen, camera's, meet- en signaleringssysteem en allerlei andere zaken in de publieke ruimte die steeds vaker een ICT-component omvatten.

Hoewel de GIBIT primair bedoeld is voor inkoop van ICT-producten en -diensten kunnen delen van de GIBIT worden gebruikt voor het waarborgen van informatiebeveiliging, eigendom en overdracht van data en (data)interoperabiliteit voor zaken die ook een ICT-component hebben.

2.2. GIBIT en aanbestedingswet/regelgeving en EU richtlijnen

De GIBIT zijn geschikt om te gebruiken in aanbestedingen. Uiteraard zal de aanbestedende dienst daarbij wel de (overige) aanbestedingsregels moeten volgen, waaronder de regels omtrent proportionaliteit en risicoverdeling (zie hieromtrent onder meer de Gids Proportionaliteit).

Wij wijzen er nadrukkelijk op dat opdrachtgevers steeds per project zullen moeten afwegen in hoeverre bepaalde afspraken proportioneel zijn. Bij het opstellen van de GIBIT is getracht met een veelheid aan situaties rekening te houden. Wij verwachten dan ook dat de GIBIT in de regel zal voldoen aan de eisen van proportionaliteit. Dat laat de eigen verantwoordelijkheid van de gebruikers van de GIBIT, om hier per situatie naar te kijken, uiteraard onverlet. De GIBIT is uitdrukkelijk niet bedoeld als een 'one size fits all'-document.

2.3. GIBIT als te volgen standaard

De GIBIT-voorwaarden zijn onderdeel van een pakket producten waarmee gemeenten en andere GIBIT-gebruikers als één sector optreden richting leveranciers van ICT-producten en diensten: de GIBIT Toolbox. Naast de GIBIT-voorwaarden en de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen omvat dit pakket ook een stappenplan voor de toepassing daarvan, de GIBIT-overeenkomstengenerator en een rekenblad.

De afgelopen jaren werd de GIBIT al door meer dan 90 procent van de gemeenten gebruikt. Aanvullend hebben de Taskforce Samen Organiseren, het College van Dienstverleningszaken en het Strategisch Beraad van VNG eind 2020 geadviseerd om de GIBIT-Toolbox vast te stellen als gemeentelijke standaard op het niveau 'pas toe of leg uit'. Dit betekent dat alle gemeenten de Toolbox gebruiken tijdens het verwervingsproces van ICT-producten of diensten, tenzij gemotiveerd kan worden dat de toepassing daarvan niet passend of gewenst is. De VNG adviseert om over de wijze van toepassing van de standaard in het ICT-Jaarverslag aan de gemeenteraad te rapporteren.

Door niet alleen de GIBIT-voorwaarden, maar de volledige Toolbox tot standaard te verklaren, wordt beoogd duidelijker te maken dat het niet verstandig is GIBIT niet in alle gevallen "van A tot Z" toe te passen. In veel situaties is het juist wenselijk om van de GIBIT af te wijken. Afhankelijk van de opdracht kan het immers zo zijn dat bepaalde vangnetbepalingen in de GIBIT niet relevant zijn, of juist aanscherping behoeven. Bovendien is voorstelbaar dat het in sommige gevallen niet proportioneel is om bepaalde waarborgen of verantwoordelijkheden van leveranciers te verlangen. Niet-toepassingsgericht gebruik van de GIBIT-voorwaarden kan er ten slotte toe leiden dat op een uitvraag minder of geen aanbiedingen van leveranciers volgen.

Veel gemeenten hebben de GIBIT – veelal bij collegebesluit – vastgesteld als een standaard die moet worden gehanteerd. Sommige collegebesluiten zijn vaag over de mogelijkheden voor afwijking, of beperken die expliciet. Zoals hierboven toegelicht dient een mogelijkheid tot afwijking zowel de belangen van opdrachtgevers als leveranciers. Er moet immers ruimte zijn om de GIBIT-voorwaarden zodanig toe te passen dat (precies) datgene kan worden gevraagd wat nodig is om een specifieke ICT Prestatie succesvol te kunnen implementeren, gebruiken, en eventueel vervangen. De Overeenkomstengenerator en andere ondersteunende documentatie helpen hierbij, door opdrachtgevers te ondersteunen bij het maken van keuzes over waar wel, en waar niet van de GIBIT-voorwaarden af te wijken.

2.4. Juridisch inkoopkader met abstract karakter

De GIBIT is bedoeld als algemeen juridisch inkoopkader voor een veelheid aan verschillende ICT producten/diensten. Dit maakt dat diverse bepalingen noodzakelijkerwijs abstract van karakter zijn.

De GIBIT omvat daarnaast diverse vangnetbepalingen. Indien in een overeenkomst met een leverancier geen specifieke afspraken worden gemaakt en de GIBIT is van toepassing verklaard, dan gelden de vangnetbepalingen zoals opgenomen in de GIBIT. Indien in de overeenkomst ten opzichte van de vangnetbepalingen afwijkende afspraken zijn gemaakt, dan gaan die uiteraard voor. Hetzelfde principe gaat op voor de wet: daar waar in de GIBIT of de overeenkomst geen van het wettelijk systeem afwijkende keuzes zijn gemaakt, geldt het normale wettelijke systeem onverkort.

2.5. Opbouw GIBIT via Life Cycle van ICT producten

De GIBIT is opgezet om de complete "life cycle" van een te gebruiken ICT product/dienst te ondersteunen. Alle fasen van een ICT product/dienst komen dan ook in de voorwaarden naar voren; vanaf de selectie via eventuele ontwikkeling naar implementatie, acceptatie, gebruik, support, onderhoud en uiteindelijk de uitfasering, overstap en exit. Daarbij is aandacht voor zowel eenmalige

projectmatige werkzaamheden (zoals implementatie), als meer structurele activiteiten (zoals hosting services).

Voor al deze fasen geldt dat de in de GIBIT bepaalde keuzes zijn gemaakt. In die keuzes is bewust niet steeds alleen het (eenzijdige) belang van opdrachtgever in ogenschouw genomen, maar is gepoogd het redelijke midden te zoeken. Uiteraard zonder afbreuk te doen aan het belang van Opdrachtgever.

Tenslotte zet de GIBIT partijen er in (bijna) al die fasen toe aan om bepaalde aspecten/onderwerpen nader uit te werken en bepaalde risico's uitdrukkelijk te erkennen en daarover afspraken te maken. Door risico's vroegtijdig te signaleren, kunnen partijen daarover in alle redelijkheid het gesprek aangaan, in plaats van achteraf (complexe) discussies over meerwerk, tekortkomingen en niet uitgekomen verwachtingen te moeten voeren.

2.6. GIBIT binnen modulaire voorwaarden- en overeenkomstenstructuur

De GIBIT staat niet op zichzelf, maar maakt deel uit van een samenhangend en modulair opgezette voorwaarden- en overeenkomstenstructuur waarin afspraken voor een ICT product/dienst zijn opgenomen. De structuur – en daarbinnen de positie van de GIBIT – is schematisch in onderstaande figuur weergegeven.

In de (bovenliggende) overeenkomst, of deellovereenkomsten, tussen opdrachtgever en leverancier wordt bepaald WAT er aan product(en) en/of dienst(en) wordt afgenomen, en welke specifieke afspraken gemaakt worden. Hierbij kan in bovenliggende overeenkomsten worden afgeweken van bepaalde (vangnet)bepalingen in de GIBIT.

De overeenkomst prevaleert dan ook op het bepaalde in de GIBIT (zie ook artikel 2.5). Als in de overeenkomst geen andere keuzes zijn gemaakt of bepaalde aspecten niet zijn meegenomen, dan functioneert de GIBIT als vangnet. Belangrijk is om de GIBIT dan ook al vanaf de offerteaanvraag van toepassing te verklaren.

Naast de overeenkomst(en) en de GIBIT geldt dat een diversiteit aan andere documenten deel kunnen uitmaken van het totaal aan afspraken. Dit betreft onder meer de uitwerkingen van wensen en eisen (bijvoorbeeld een programma van eisen, al dan niet functioneel beschreven), financiële en contractuele afspraken, offertes, nota's van inlichtingen, service level agreements, implementatieplan etc..

Ook de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen horen bij de GIBIT. Deze normen zijn op www.gibit.nl gespecificeerd, inclusief het werkingsgebied. Indien voor het werkingsgebied van de gevraagde ICT Prestatie bepaalde normen van toepassing zijn, dan moet leverancier er krachtens artikel 6.1 voor zorgen dat zijn aanbod voldoet aan deze normen. Bij gebruik van de GIBIT verplicht een leverancier zich dan ook aan deze normen te houden. Dit betreft de normen zoals vastgesteld ten tijde van het sluiten van de overeenkomst. Voor zover normen als vereiste norm in de Overeenkomst zijn opgenomen, bepaalt de GIBIT bovendien (8.10) dat de leverancier gedurende de looptijd van de overeenkomst moet blijven voldoen aan – eventueel bijgestelde – normen.

Ter voorkoming van misverstanden wordt nog opgemerkt dat – tenzij anders overeengekomen – op een specifieke overeenkomst alleen de *“ten tijde van het sluiten van de Overeenkomst”* gepubliceerde versie van de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen van toepassing is (zie ook artikel 6.1 sub i). Het is dus niet zo dat een Leverancier zich op voorhand al verbindt tot het volgen van voor hem nog onbekende toekomstige wijzigingen in die normen.

De meest actuele versie van de GIBIT wordt meegeleverd bij een met de GIBIT-overeenkomstengenerator (overeenkomsten.gibit.nl) gemaakte overeenkomst. Op www.gibit.nl zijn naast de Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen diverse handreikingen en hulpmiddelen voor toepassing van de GIBIT tijdens het inkoopproces beschikbaar. Bij wijzigingen in de GIBIT of Gemeentelijke ICT-kwaliteitsnormen worden ook de aanpassingen ten opzichte van de vorige versie gepubliceerd.